

Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (suurkoda)

25. juuli 2018*

Eelotsusetaotlus – Eelotsuse kiirmenetlus – Politseikoostöö ja õiguslane koostöö kriminaalasjades – Euroopa vahistamismäärus – Raamotsus 2002/584/JSK – Artikli 1 lõige 3 – Liikmesriikidevaheline üleandmiskord – Täitmise tingimused – Euroopa Liidu põhiõiguste harta – Artikkel 47 – Õigus pöörduda sõltumatusse ja erapoletusse kohtusse

Kohtuasjas C-216/18 PPU,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel High Courti (kõrge kohus, Iirimaa) 23. märtsi 2018. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 27. märtsil 2018, järgmise isiku suhtes tehtud Euroopa vahistamismääruste täitmisega seotud menetluses:

LM,

EUROOPA KOHUS (suurkoda),

koosseisus: president K. Lenaerts, asepresident A. Tizzano, kodade presidendid R. Silva de Lapuerta (ettekandja), M. Ilešič, J. L. da Cruz Vilaça, J. Malenovský, E. Levits ja C. G. Fernlund, kohtunikud A. Borg Barthet, J.-C. Bonichot, A. Arabadjiev, S. Rodin, F. Biltgen, C. Lycourgos ja E. Regan,

kohtujurist: E. Tanchev,

kohtusekretär: vanemametnik L. Hewlett,

arvestades eelotsusetaotluse esitanud kohtu 23. märtsi 2018. aasta taotlust, mis saabus Euroopa Kohtusse 27. märtsil 2018, lahendada eelotsusetaotlus Euroopa Kohtu kodukorra artikli 107 alusel kiirmenetluses,

arvestades esimese koja 12. aprilli 2018. aasta otsust see taotlus rahuldada,

arvestades kirjalikku menetlust ja 1. juuni 2018. aasta kohtuistungil esitatut,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

- Minister for Justice and Equality, esindaja: M. Browne, keda abistasid S. Ní Chúlacháin, *BL*, R. Farrell, *SC*, ja K. Colmcille, *BL*,
- LM, esindajad: *solicitor* C. Ó Maolchallann, M. Lynam, *BL*, S. Guerin, *SC*, ja D. Stuart, *BL*,
- Hispaania valitsus, esindaja: M. A. Sampol Pucurull,
- Ungari valitsus, esindaja: M. Z. Fehér,

* Kohtumenetluse keel: inglise.

- Madalmaade valitsus, esindaja: M. K. Bulterman,
 - Poola valitsus, esindajad: Ł. Piebiak, B. Majczyna ja J. Sawicka,
 - Euroopa Komisjon, esindajad: J. Tomkin, H. Krämer, B. Martenczuk, R. Troosters ja K. Banks,
- olles 28. juuni 2018. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,
on teinud järgmise

otsuse

- 1 Eelotsusetaotlus puudutab küsimust, kuidas tõlgendada nõukogu 13. juuni 2002. aasta raamotsuse 2002/584/JSK Euroopa vahistamismääruse ja liikmesriikidevahelise üleandmiskorra kohta (EÜT 2002, L 190, lk 1; ELT eriväljaanne 19/06, lk 34) (muudetud nõukogu 26. veebruari 2009. aasta raamotsusega 2009/299/JSK (ELT 2009, L 81, lk 24)) (edaspidi „raamotsus 2002/584“), artikli 1 lõiget 3.
- 2 Taotlus on esitatud LMi (edaspidi „asjaomane isik“) suhtes Poola kohtute tehtud Euroopa vahistamismääruste lirmaal täitmise raames.

Õiguslik raamistik

EL leping

- 3 ELL artiklis 7 on sätestatud:

„1. Nõukogu võib ühe kolmandiku liikmesriikide, Euroopa Parlamendi või Euroopa Komisjoni põhjendatud ettepaneku alusel ja pärast Euroopa Parlamendilt nõusoleku saamist oma liikmete neljaviiendikulise häälteenamusega järeldada ilmset ohtu, et mõni liikmesriik rikub oluliselt artiklis 2 osutatud väärtusi.

Nõukogu kontrollib korrapäraselt, kas sellise järelduse tegemisel aluseks olnud põhjused kehtivad endiselt.

2. Euroopa Ülemkogu võib ühe kolmandiku liikmesriikide või Euroopa Komisjoni ettepaneku põhjal ning pärast Euroopa Parlamendilt nõusoleku saamist ühehäälselt teha järelduse, et mõni liikmesriik rikub oluliselt ja jätkuvalt artiklis 2 osutatud väärtusi, olles enne seda kutsunud asjaomast liikmesriiki üles esitama oma seisukohta.

3. Kui rikkumine on lõike 2 alusel kindlaks tehtud, võib nõukogu kvalifitseeritud häälteenamusega teha otsuse peatada teatavad õigused, mis tulenevad aluslepingute kohaldamisest kõnealuse liikmesriigi suhtes, sealhulgas peatada selle liikmesriigi valitsuse esindaja hääleõiguse nõukogus. Seda tehes võtab nõukogu arvesse sellise peatamise võimalikke tagajärgi füüsiliste ja juriidiliste isikute õigustele ja kohustustele.

Kõnealuse liikmesriigi aluslepingute järgsed kohustused on sellele riigile jätkuvalt siduvad.

[...]“

Harta

- 4 Euroopa Liidu põhiõiguste harta (edaspidi „harta“) VI jaotises „Õigusemõistmine“ sisalduvas artiklis 47 „Õigus tõhusale õiguskaitsevahendile ja õiglasele kohtulikule arutamisele“ on sätestatud:

„Igaühel, kelle liidu õigusega tagatud õigusi või vabadusi rikutakse, on selles artiklis kehtestatud tingimuste kohaselt õigus tõhusale õiguskaitsevahendile kohtus.

Igaühel on õigus õiglasele ja avalikule asja arutamisele mõistliku aja jooksul sõltumatus ja erapooletus seaduse alusel moodustatud kohtus. Igaühel peab olema võimalus saada nõu ja kaitset ning olla esindatud.

[...]“

- 5 Selgitustes põhiõiguste harta kohta (ELT 2007, C 303, lk 17) on harta artikli 47 teise lõigu kohta täpsustatud, et see säte vastab Roomas 4. novembril 1950 allkirjastatud Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni (edaspidi „EIÕK“) artikli 6 lõikele 1.

- 6 Harta artiklis 48 „Süütuse presumptsioon ja kaitseõigus“ on sätestatud:

„1. Iga süüdistatavat peetakse süütuks seni, kuni tema süü ei ole seaduse kohaselt tõendatud.

2. Iga süüdistatava õigus kaitsele on tagatud.“

Raamotsus 2002/584

- 7 Raamotsuse 2002/584 põhjendused 5–8, 10 ja 12 on sõnastatud järgmiselt:

„(5) [...] süüdimõistetute kriminaalkaristuste täitmiseks või kahtlustatavatele süüdistuse esitamiseks uue lihtsustatud üleandmissüsteemi sisseviimine [võimaldab] kõrvaldada keerukuse ja võimalikud viivitused, mis on omased praegusele väljaandmiskorrale. [...]

(6) Käesolevas raamotsuses sätestatud Euroopa vahistamismäärus on esimene kindel meede kriminaalõiguse valdkonnas, millega kohaldatakse vastastikuse tunnustamise põhimõtet, mida Euroopa Ülemkogu nimetas õiguslase koostöö nurgakiviks.

(7) [Kuna] 13. detsembri 1957. aasta väljaandmise Euroopa konventsioonile rajatud mitmepoolse väljaandmissüsteemi asendamise eesmärki ei suuda seoses selle ulatuse ja toimega ühepoolset tegutsevad liikmesriigid piisavalt saavutada ning seda saab paremini saavutada liidu tasandil, võib nõukogu võtta meetmeid vastavalt subsidiaarsuse põhimõttele, millele on osutatud [EL] artiklis 2 ja [EÜ] artiklis 5. Viimati nimetatud artiklis sätestatud proportsionaalsuse põhimõtte kohaselt ei lähe käesolev raamotsus kaugemale sellest, mis on vajalik nimetatud eesmärgi saavutamiseks.

(8) Euroopa vahistamismääruse täitmise kohta tehtud otsuseid tuleb piisavalt kontrollida, mis tähendab, et selle liikmesriigi õigusasutus, kus tagaotsitav on vahistatud, peab tegema otsuse tema üleandmise kohta.

[...]

(10) Euroopa vahistamismääruse toimimine põhineb suurel liikmesriikidevahelisel usaldusel. Selle kohaldamise võib peatada ainult siis, kui üks liikmesriik on raskelt ja jätkuvalt rikkunud [EL] artikli 6 lõikes 1 [muudetuna ELL artikkel 2] sätestatud põhimõtteid ja kui rikkumise on [EL] artikli 7 lõike 1 [muudetuna ELL artikli 7 lõige 2] alusel kindlaks teinud nõukogu ja sellel on artikli 7 lõikes 2 [muudetuna ELL artikli 7 lõige 3] sätestatud tagajärjed.

[...]

(12) Käesolev raamotsus austab põhiõigusi ja järgib põhimõtteid, mida tunnustatakse [EL] artiklis 6 ja mis on kajastatud [...] hartas, eelkõige selle VI peatükis. Käesolevat raamotsust ei tõlgendata keeluna ära öelda isiku üleandmisest, kelle suhtes on tehtud Euroopa vahistamismäärus, kui on objektiivselt alust arvata, et nimetatud vahistamismäärus on tehtud isiku kohtu alla andmiseks või karistamiseks kõnealuse isiku soo, rassi, usu, etnilise kuuluvuse, kodakondsuse, keele, poliitiliste vaadete või seksuaalse sättumuse alusel või et see kahjustaks selle isiku olukorda mis tahes eeltoodud põhjusel.

[...]“

8 Raamotsuse artiklis 1 „Euroopa vahistamismääruse määratlus ja selle täitmise kohustus“ on ette nähtud:

„1. Euroopa vahistamismäärus on liikmesriigi väljaantud kohtuotsus, et teine liikmesriik võtaks tagaotsitava vahi alla ja annaks ta üle kriminaalmenetluse raames kohtu alla andmise või vabadusekaotuse või vabadust piirava julgeolekumeetme täitmiseks.

2. Liikmesriigid täidavad mis tahes Euroopa vahistamismääruse vastastikuse tunnustamise põhimõtte alusel ja vastavalt käesoleva raamotsuse sätetele.

3. Käesolev raamotsus ei mõjuta kohustust austada põhiõigusi ja õiguse aluspõhimõtteid, mis on kirja pandud [EL] artiklis 6.“

9 Nimetatud raamotsuse artiklites 3, 4 ja 4a on ette nähtud Euroopa vahistamismääruse täitmata jätmise kohustuslikud ja vabatahtlikud alused.

10 Raamotsuse artiklis 7 „Tuginemine keskasutusele“ on sätestatud:

„1. Iga liikmesriik võib määrata pädevaid õigusasutusi abistama keskasutuse või mitu keskasutust, kui see on tema õigussüsteemis nii sätestatud.

2. Liikmesriik võib, kui see osutub vajalikuks tulenevalt tema kohtusüsteemi korraldusest, panna oma keskasutuse(d) vastutama Euroopa vahistamismääruste edastamise ja vastuvõtmise haldamise ning kogu muu ametliku kirj vahetuse eest, mis on nendega seotud.

Liikmesriik, kes soovib kasutada käesolevas artiklis osutatud võimalusi, edastab nõukogu peasekretariaadile teabe, mis on seotud määratud keskasutuse või keskasutustega. Edastatud andmed on otsuse teinud liikmesriigi kõigile asutustele siduvad.“

11 Raamotsuse artiklis 15 „Üleandmisotsus“ on ette nähtud:

„1. Vahistamismäärust täitev õigusasutus teeb käesolevas raamotsuses määratletud aja jooksul ja tingimustel otsuse, kas isik tuleb üle anda.

2. Kui vahistamismäärust täitev õigusasutus leiab, et vahistamismääruse teinud liikmesriigi edastatud teabest ei piisa üleandmisotsuse tegemiseks, küsib ta vajalikku lisateavet, eelkõige seoses artiklitega 3-5 ja artikliga 8, mis tuleb kiiresti saata ning võib selle saamiseks kehtestada tähtaja, võttes arvesse vajadust järgida artiklis 17 kehtestatud tähtaegu.

[...]“

Iiri õigus

12 Raamotsus 2002/584 võeti Iiri õigussüsteemi üle 2003. aasta Euroopa vahistamismääruse seadusega (European Arrest Warrant Act 2003).

13 2003. aasta Euroopa vahistamismääruse seaduse artikli 37 lõikes 1 on sätestatud:

„Isikut ei anta käesoleva seaduse kohaselt üle, kui:

(a) tema üleandmine ei oleks kooskõlas riigi kohustustega, mis tulenevad:

- (i) EIÕKst või
- (ii) EIÕK protokollidest

(b) tema üleandmine oleks vastuolus põhiseaduse mis tahes sättega [...]“

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

14 Poola kohtud tegid 1. veebruaril 2012, 4. juunil 2012 ja 26. septembril 2013 asjaomase isiku suhtes kolm Euroopa vahistamismäärust tema vahistamiseks ja nendele kohtutele üleandmiseks, et anda ta kriminaalmenetluse raames kohtu alla eelkõige seoses ebaseadusliku narkootiliste ja psühhotroopsete ainetega kauplemisega.

15 Asjaomane isik peeti 5. mail 2017 Iirimaa nende Euroopa vahistamismääruste alusel kinni ning ta viidi eelotsusetaotluse esitanud kohtu High Courti (kõrge kohus, Iirimaa) ette. Ta teatas sellele kohtule, et ta ei ole nõus enda üleandmisega Poola õigusasutustele, ning ta jäeti vahi alla kuni otsuse tegemiseni tema üleandmise kohta nimetatud asutustele.

16 Üleandmisele avaldatud vastuseisu põhjendamiseks väidab asjaomane isik muu hulgas, et üleandmise tõttu tekiks tema suhtes ilmselge õigusemõistmisest ilmajätmise tegelik oht, mis on vastuolus EIÕK artikliga 6. Sellega seoses väidab asjaomane isik eelkõige, et kohtusüsteemi puudutavate seadusandlike reformide tõttu, mis on Poola Vabariigis hiljuti läbi viidud, jääb ta ilma oma õigusest õiglasele kohtumenetlusele. Need reformid kahjustavad oluliselt Euroopa vahistamismääruse teinud asutuse ja seda määrust täitva asutuse vahelise vastastikuse usalduse alust ning see seab kahtluse alla Euroopa vahistamismääruse mehhanismi toimimise.

17 Asjaomane isik tugineb muu hulgas Euroopa Liidu lepingu artikli 7 lõike 1 kohasele komisjoni 20. detsembri 2017. aasta põhjendatud ettepanekule, mis käsitleb õigusriigi olukorda Poolas (COM(2017) 835 (final)) (edaspidi „põhjendatud ettepanek“), ning selles viidatud dokumentidele.

18 Põhjendatud ettepanekus kirjeldab komisjon kõigepealt üksikasjalikult seadusandlike reformide tausta ja ajalugu ning käsitleb seejärel kahte konkreetset muret tegevat küsimust - esiteks sõltumatu ja legitiimse põhiseaduslikkuse järelevalve puudumine ja teiseks oht üldkohtute sõltumatusele - ning palub lõpuks nõukogul tuvastada, et esineb ilmne oht, et Poola Vabariik rikub oluliselt ELL artiklis 2 osutatud väärtusi, ja anda sellele liikmesriigile asjakohaseid soovitusi.

- 19 Põhjendatud ettepanekus on korratud ka Euroopa Nõukogu komisjoni „Demokraatia õiguse kaudu“ järeldusi olukorra kohta Poola Vabariigis ja hiljutiste seadusandlike reformide tagajärgede kohta selle liikmesriigi kohtusüsteemile.
- 20 Viimaks toob põhjendatud ettepanek esile tõsise mure, mida selles küsimuses on kõnealuse ettepaneku esitamisele eelnenud ajal väljendanud mitu rahvusvahelist ja Euroopa institutsiooni ja asutust, nagu Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni inimõiguste komitee, Euroopa Ülemkogu, Euroopa Parlament, Euroopa kohtute nõukogude võrgustik ning liikmesriigi tasandil Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus), Trybunał Konstytucyjny (Poola konstitutsioonikohus), Rzecznik Praw Obywatelskich (Poola õiguskantsler), Krajowa Rada Sądownictwa (Poola riiklik kohtute nõukogu) ning kohtunike ja advokaatide ühingud.
- 21 Eelotsusetaotluse esitanud kohus järeldab põhjendatud ettepanekus toodud teabe ja Euroopa Nõukogu komisjoni „Demokraatia õiguse kaudu“ järelduste põhjal olukorra kohta Poola Vabariigis ja hiljutiste seadusandlike reformide tagajärgede kohta selle liikmesriigi kohtusüsteemile, et alates 2015. aastast Poola Vabariigis läbi viidud nende seadusandlike reformide kumuleerunud mõjuga, mis puudutavad eelkõige Trybunał Konstytucyjny't (konstitutsioonikohus), Sąd Najwyższy't (kõrgeim kohus), riiklikku kohtute nõukogu, üldkohtute korraldust, kohtunike ja prokuröride riiklikku kooli ja prokuratuuri, on selles liikmesriigis rikutud õigusriigi põhimõtet. Eelotsusetaotluse esitanud kohus pidas sellele järeldusele jõudmiseks iseäranis olulisteks järgmisi muudatusi:
- muudatused riikliku kohtute nõukogu põhiseaduslikus rollis tagada kohtute sõltumatus ja asjaolu, et Poola valitsus nimetab ebaseaduslikult ametisse Trybunał Konstytucyjny (konstitutsioonikohus) liikmeid ja keeldub avaldamast teatavaid kohtuotsuseid;
 - asjaolu, et justiitsminister on nüüd peaprokurör ja tal on õigus aktiivselt kriminaalmenetluses osaleda ja tal on distsiplinaarvõim kohtute esimeeste suhtes; see võib avaldada pärssivat mõju nendele esimeestele ja seetõttu ka õigusemõistmisele;
 - asjaolu, et Sąd Najwyższy't (kõrgeim kohus) on mõjutanud kohustuslik pensionileminek ja tulevased ametissenimetamised ning uues koosseisus tegutsevas riiklikus kohtute nõukogus domineerivad poliitilistel kaalutlustel nimetatud liikmed, ja
 - asjaolu, et Trybunał Konstytucyjny (konstitutsioonikohus) usaldusväärsus ja tõhusus on suuresti häiritud, kuna Poola seaduste vastavus Poola põhiseadusele ei ole tagatud; see iseenesest on piisav, et mõjutada kogu kriminaalkohtute süsteemi.
- 22 Neid asjaolusid arvestades leiab eelotsusetaotluse esitanud kohus, et esineb tegelik oht, et asjaomane isik langeb vahistamismääruse teinud liikmesriigis tema üle peetavas kohtumenetluses omavoli ohvriks, sest Poola Vabariigi kohtusüsteemi „laialdased ja ohjamata“ volitused on vastuolus õigusriigi põhimõtte alusel toimivas demokraatlikus riigis antavate volitustega. Seetõttu viiks asjaomase isiku üleandmine EIÕK artiklis 6 sätestatud õiguste rikkumiseni ning sellest tuleb järelikult keelduda Iirimaa õiguse ja raamotsuse 2002/584 artikli 1 lõike 3 alusel koosmõjus selle otsuse põhjendusega 10.
- 23 Sellega seoses märgib eelotsusetaotluse esitanud kohus, et 5. aprilli 2016. aasta kohtuotsuses Aranyosi ja Căldăraru (C-404/15 ja C-659/15 PPU, EU:C:2016:198) leidis Euroopa Kohus seoses üleandmisega, mis võib viia EIÕK artikli 3 rikkumiseni, et kui vahistamismäärust täitev õigusasutus tuvastab süsteemseid või üldisi puudusi kaitses, mida pakub vahistamismääruse teinud riik, peab vahistamismäärust täitev õigusasutus konkreetselt ja täpselt hindama, kas on piisavalt alust arvata, et puudutatud isikul on tegelik oht sattuda selles liikmesriigis ebainimliku või alandava kohtlemise ohvriks. Selles kohtuotsuses nägi Euroopa Kohus ette ka kaheastmelise menetluse, mida vahistamismäärust täitev õigusasutus peab niisuguses olukorras rakendama. See asutus peab kõigepealt

tuvastama süsteemsed või üldised puudused kaitses, mida pakub vahistamismääruse teinud liikmesriik, seejärel peab ta paluma vahistamismääruse teinud riigi õigusasutuselt kogu vajalikku lisateavet puudutatud isiku kaitsmise kohta.

24 Eelotsusetaotluse esitanud kohtul on aga tekkinud küsimus, kas juhul, kui vahistamismäärust täitev õigusasutus on tuvastanud, et vahistamismääruse teinud liikmesriik on rikkunud ELL artiklis 2 osutatud ühist õigusriigi väärtust ja et õigusriigi selline süsteemne rikkumine on oma olemuselt kohtusüsteemi oluline puudus, on endiselt kohaldatav nõue vastavalt 5. aprilli 2016. aasta kohtuotsusele Aranyosi ja Căldăraru (C-404/15 ja C-659/15 PPU, EU:C:2016:198) konkreetselt ja täpselt hinnata, kas on piisavalt alust arvata, et puudutatud isiku puhul esineb oht, et rikutakse tema õigust õiglasele kohtumenetlusele, mis on sätestatud EIÕK artiklis 6, või kas sellises olukorras võib raskusteta asuda seisukohale, et vahistamismääruse teinud asutus ei saagi üldse anda sellele isikule konkreetset õiglase kohtuliku arutamise tagatist, kuna õigusriigi põhimõtte rikkumine on olemuselt süsteemne, mistõttu ei ole vahistamismäärust täitev õigusasutus kohustatud sellise ohu olemasolu kindlaks tegema.

25 Neil asjaoludel otsustas High Court (kõrge kohus) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Kas – olenemata Euroopa Kohtu järeldustest kohtuasjas Aranyosi ja Căldăraru (C-404/15 ja C-659/15 PPU, EU:C:2016:198) – juhul, kui liikmesriigi kohus tuvastab, et on veenvaid tõendeid selle kohta, et olukord vahistamismääruse teinud liikmesriigis ei ole kooskõlas põhiõigusega õiglasele kohtulikule arutamisele, sest vahistamismääruse teinud liikmesriigi kohtusüsteem ise ei toimi enam õigusriigi põhimõtte kohaselt, peab vahistamismäärust täitev õigusasutus konkreetselt ja täpselt hindama, kas puudutatud isiku puhul esineb oht, et talle ei võimaldata õiglast kohtulikku arutamist, kuna tema üle hakatakse kohut pidama süsteemis, mis ei toimi enam õigusriigi põhimõtte kohaselt?

2. Kas juhul, kui kohaldatav kriteerium nõuab, et tuleb konkreetselt hinnata tagaotsitava ilmselge õigusemõistmisest ilmajätmise tegelikku ohtu, ning kui liikmesriigi kohus on järeldanud, et õigusriigi põhimõtet süsteemselt rikutakse, on see liikmesriigi kohus vahistamismäärust täitva õigusasutusena kohustatud küsima vahistamismääruse teinud õigusasutuselt vajalikku lisateavet, mis võimaldaks liikmesriigi kohtul puudutatud isiku ilmselge õigusemõistmisest ilmajätmise ohtu välistada, ning kui vastus sellele küsimusele on jaatav, siis milliseid õiglase kohtumenetlusega seonduvaid tagatise nõutakse?“

Kiirmenetlus

26 Eelotsusetaotluse esitanud kohus esitas taotluse lahendada käesolev eelotsusetaotlus Euroopa Kohtu dokukorra artikli 107 alusel eelotsuse kiirmenetluses.

27 Taotluse põhjendamiseks tugineb eelotsusetaotluse esitanud kohus muu hulgas asjaolule, et asjaomaselt isikult on käesoleval ajal võetud vabadus kuni otsuse tegemiseni tema üleandmise kohta Poola asutustele, ning et esitatud küsimustele antav vastus on selle otsuse tegemisel määrava tähtsusega.

28 Seoses sellega tuleb märkida esiteks, et käesolev eelotsusetaotlus puudutab raamotsuse 2002/584 tõlgendamist, mis kuulub ELi toimimise lepingu kolmanda osa V jaotisega reguleeritud valdkonda, mis puudutab vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanevat ala. Eelotsusetaotluse saab seega lahendada kiirmenetluses.

29 Mis teiseks puutub kiireloomulisuse kriteeriumisse, siis Euroopa Kohtu väljakujunenud praktika kohaselt tuleb arvesse võtta asjaolu, et asjaomaselt isikult on käesoleval ajal võetud vabadus ja tema kinnipidamine sõltub põhikohtuasja lahendusest. Lisaks tuleb asjaomase isiku olukorda hinnata selle

taotluse analüüsimise kuupäeva seisuga, milles palutakse eelotsusetaotlus lahendada kiirmenetluses (10. augusti 2017. aasta kohtuotsus *Zdziaszek*, C-271/17 PPU, EU:C:2017:629, punkt 72 ja seal viidatud kohtupraktika).

- 30 Käesolevas asjas ei ole aga ühelt poolt vaidlust selles, et nimetatud kuupäeval viibis asjaomane isik vahi all. Teiselt poolt sõltub tema kinnipidamine põhikohtuasja lahendusest, sest eelotsusetaotluse esitanud kohtu sõnul peeti ta kinni Euroopa vahistamismääruste täitmisel.
- 31 Neil asjaoludel otsustas Euroopa Kohtu esimene koda 12. aprillil 2018 ettekandja-kohtuniku ettepanekul ja pärast kohtujuristi ärakuulamist rahuldada eelotsusetaotluse esitanud kohtu taotlus lahendada käesolev eelotsusetaotlus kiirmenetluses.
- 32 Samuti otsustati paluda Euroopa Kohtul määrata see kohtuasi läbivaatamiseks suurkojale.

Eelotsuse küsimuste analüüs

- 33 Kõigepealt nähtub eelotsusetaotluse põhjendustest ja esimese küsimuse sõnastuses endas tehtud viitest 5. aprilli 2016. aasta kohtuotsusele *Aranyosi ja Căldăraru* (C-404/15 ja C-659/15 PPU, EU:C:2016:198), et eelotsusetaotluse esitanud kohtu küsimused puudutavad tingimusi, mille kohaselt võib vahistamismäärust täitev õigusasutus raamotsuse 2002/584 artikli 1 lõike 3 alusel jätta Euroopa vahistamismääruse täitmata põhjusel, et vahistamismääruse teinud õigusasutusele tagaotsitava üleandmise korral esineb oht, et rikutakse põhiõigust õiglasele kohtumenetlusele sõltumatus kohtus, mis on sätestatud EIÕK artikli 6 lõikes 1, mis – nagu nähtub käesoleva kohtuotsuse punktist 5 – vastab harta artikli 47 teisele lõigule.
- 34 Seega tuleb asuda seisukohale, et oma kahe küsimusega, mida tuleb analüüsida koos, palub eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt selgitada, kas raamotsuse 2002/584 artikli 1 lõiget 3 tuleb tõlgendada nii, et kui vahistamismäärust täitval õigusasutusel, kes peab tegema otsuse sellise isiku üleandmise kohta, kelle suhtes on tehtud Euroopa vahistamismäärus kriminaalmenetluse raames kohtu alla andmiseks, on sellist teavet nagu ELL artikli 7 lõike 1 kohases komisjoni põhjendatud ettepanekus sisalduv teave, mis viitab tegelikule ohule, et vahistamismääruse teinud liikmesriigi kohtuvõimu sõltumatuses seoses esinevate süsteemsete või üldiste puuduste tõttu rikutakse harta artikli 47 teises lõigus tagatud põhiõigust õiglasele kohtulikule arutamisele, peab see asutus konkreetselt ja täpselt kontrollima, kas on piisavalt alust arvata, et viimati nimetatud riigile üleandmise korral esineb puudutatud isiku puhul selline oht. Jaatava vastuse korral soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus, et Euroopa Kohus täpsustaks tingimusi, millele see kontroll peab vastama.
- 35 Esitatud küsimustele vastamiseks on oluline märkida, et liidu õigus tugineb põhieeldusele, et iga liikmesriik jagab kõikide teiste liikmesriikidega – ja ta ühtlasi tunnustab, et liikmesriigid jagavad ka temaga – teatud hulka ühiseid väärtusi, millel liit rajaneb, nagu on täpsustatud ELL artiklis 2. See eeldus tähendab ja põhjendab liikmesriikidevahelist vastastikust usaldust nende väärtuste tunnustamisel ja seega neid elluviiva liidu õiguse järgimisel (6. märtsi 2018. aasta kohtuotsus *Achmea*, C-284/16, EU:C:2018:158, punkt 34 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 36 Liikmesriikide vastastikuse usalduse põhimõte ning vastastikuse tunnustamise põhimõte, mis ise tugineb liikmesriikidevahelisele vastastikusele usaldusele (vt selle kohta 10. augusti 2017. aasta kohtuotsus *Tupikas*, C-270/17 PPU, EU:C:2017:628, punkt 49 ja seal viidatud kohtupraktika), on liidu õiguses väga olulised, kuna need võimaldavad luua ja säilitada sisepiirideta ala. Konkreetsemalt on vastastikuse usalduse põhimõtte kohaselt iga liikmesriik kohustatud eelkõige vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala osas eeldama – välja arvatud juhul, kui esineb erandlikke asjaolusid –, et kõik ülejäänud liikmesriigid järgivad liidu õigust ja eriti liidu õiguses tunnustatud põhiõigusi (10. novembri 2016. aasta kohtuotsus *Poltorak*, C-452/16 PPU, EU:C:2016:858, punkt 26 ja seal viidatud kohtupraktika).

- 37 Seega võivad liikmesriigid liidu õiguse rakendamisel olla sama õiguse alusel kohustatud eeldama, et teised liikmesriigid järgivad põhiõigusi, mistõttu neil puudub mitte ainult võimalus nõuda teiselt liikmesriigilt põhiõiguste riigisisest kaitset kõrgemal tasemel, kui on tagatud liidu õigusega, vaid ka võimalus kontrollida – välja arvatud erandjuhtudel –, kas teine liikmesriik on tegelikult konkreetsel juhul järginud liidus tagatud põhiõigusi (18. detsembri 2014. aasta arvamus 2/13 (liidu ühinemine EIÕKga), EU:C:2014:2454, punkt 192).
- 38 Raamotsuse 2002/584 põhjendusest 6 ilmneb, et raamotsuses sätestatud Euroopa vahistamismäärus on esimene kindel meede kriminaalõiguse valdkonnas, millega kohaldatakse vastastikuse tunnustamise põhimõtet.
- 39 Nagu nähtub eelkõige raamotsuse 2002/584 artikli 1 lõigetest 1 ja 2 ning põhjendustest 5 ja 7, on raamotsuse eesmärk asendada liikmesriikidevaheline mitmepoolne väljaandmissüsteem, mis põhineb 13. detsembri 1957. aasta väljaandmise Euroopa konventsioonil, vastastikuse tunnustamise põhimõttel rajaneva õigusasutustevahelise üleandmissüsteemiga süüdimõistetute kriminaalkaristuste täitmisele pööramiseks või kahtlustatavatele süüdistuse esitamiseks (10. novembri 2016. aasta kohtuotsus Kovalkovas, C-477/16 PPU, EU:C:2016:861, punkt 25 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 40 Raamotsuse 2002/584 eesmärk on seega karistusõiguse rikkumises süüdimõistetute või kahtlustatavate üleandmise uue, lihtsustatud ja tõhusama süsteemi sisseviimisega hõlbustada ja kiirendada õigusalaal koostööd, et aidata saavutada eesmärki kujundada Euroopa Liit vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanevaks alaks, ning see põhineb suurel usaldusel, mis peab liikmesriikide vahel olema (10. novembri 2016. aasta kohtuotsus Poltorak, C-452/16 PPU, EU:C:2016:858, punkt 25 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 41 Raamotsusega 2002/584 reguleeritud valdkonnas tähendab vastastikuse tunnustamise põhimõte, mis kujutab endast – nagu tuleneb eelkõige raamotsuse põhjendusest 6 – kriminaalasjades tehtava õigusalaal koostöö „nurgakivi“, raamotsuse artikli 1 lõike 2 kohaselt seda, et liikmesriigid on põhimõtteliselt kohustatud Euroopa vahistamismääruse täitma vastastikuse tunnustamise põhimõtte alusel ja vastavalt raamotsuse sätetele. Vahistamismäärust täitvad õigusasutused võivad seega põhimõtteliselt keelduda sellise määruse täitmisest vaid ammendavalt loetletud alustel, mis on ette nähtud raamotsuses 2002/584, ning Euroopa vahistamismääruse täitmisele võib seada üksnes mõne raamotsuse artiklis 5 ammendavalt ette nähtud tingimuse. Järelikult kui Euroopa vahistamismääruse täitmine kujutab endast põhimõtet, siis on täitmisest keeldumine erand, mida tuleb tõlgendada kitsalt (vt selle kohta 10. augusti 2017. aasta kohtuotsus Tupikas, C-270/17 PPU, EU:C:2017:628, punktid 49 ja 50 ning seal viidatud kohtupraktika).
- 42 Nii on raamotsuses 2002/584 sõnaselgelt sätestatud vahistamismääruse täitmata jätmise kohustuslikud (artikkel 3) ja vabatahtlikud (artiklid 4 ja 4a) alused ning vahistamismääruse teinud liikmesriigis teatavatel juhtudel antavad tagatised (artikkel 5) (vt 10. augusti 2017. aasta kohtuotsus Tupikas, C-270/17 PPU, EU:C:2017:628, punkt 51).
- 43 Samas on Euroopa Kohus otsustanud, et „erandlikel asjaoludel“ võib liikmesriikide vastastikuse tunnustamise põhimõttele ja vastastikuse usalduse põhimõttele seada piiranguid (vt 5. aprilli 2016. aasta kohtuotsus Aranyosi ja Căldăraru, C-404/15 ja C-659/15 PPU, EU:C:2016:198, punkt 82 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 44 Sellega seoses on Euroopa Kohus leidnud, et kui teatavad tingimused on täidetud, võib vahistamismäärust täitev õigusasutus raamotsusega 2002/584 kehtestatud üleandmismenetluse lõpetada, kui üleandmine võib viia tagaotsitava ebainimliku või alandava kohtlemiseni harta artikli 4 tähenduses (vt selle kohta 5. aprilli 2016. aasta kohtuotsus Aranyosi ja Căldăraru, C-404/15 ja C-659/15 PPU, EU:C:2016:198, punkt 104).

- 45 Selleks tugines Euroopa Kohus ühelt poolt raamotsuse artikli 1 lõikele 3, milles on ette nähtud, et raamotsus ei mõjuta kohustust austada põhiõigusi ja õiguse aluspõhimõtteid, mis on kirja pandud ELL artiklites 2 ja 6, ning teiselt poolt harta artiklis 4 tagatud põhiõiguse absoluutsusele (vt selle kohta 5. aprilli 2016. aasta kohtuotsus Aranyosi ja Căldăraru, C-404/15 ja C-659/15 PPU, EU:C:2016:198, punktid 83 ja 85).
- 46 Käesolevas asjas tugines asjaomane isik enda Poola õigusasutustele üleandmisele vastuseisu avaldamiseks põhjendatud ettepanekule ja selles viidatud dokumentidele ning väitis muu hulgas, et üleandmise korral tekiks tema suhtes ilmselge õigusemõistmisest ilmajätmise tegelik oht vahistamismääruse teinud liikmesriigi kohtute sõltumatus puudumise tõttu, mis on tingitud selles liikmesriigis hiljutiste kohtusüsteemi reformide elluviimisest.
- 47 Seega tuleb esmalt kontrollida, kas vahistamismäärust täitev õigusasutus võib, nii nagu harta artikli 4 rikkumise tegeliku ohu puhul, jätta raamotsuse 2002/584 artikli 1 lõike 3 alusel Euroopa vahistamismääruse erandkorras täitmata, kui esineb tegelik oht, et rikutakse puudutatud isiku põhiõigust pöörduda sõltumatusse kohtusse ning sellest tulenevalt tema põhiõigust õiglasele kohtulikule arutamisele, mis on sätestatud harta artikli 47 teises lõigus.
- 48 Selles suhtes on oluline rõhutada, et kohtute sõltumatus nõue on osa õiguse õiglasele kohtulikule arutamisele olemusest, kusjuures see õigus on ülimalt tähtis, et tagada kõikide liidu õigusega isikutele antud õiguste ja ELL artiklis 2 osutatud liikmesriikide ühiste väärtuste, eeskätt õigusriigi väärtuse kaitse.
- 49 Liit on nimelt õigusel rajanev liit, kus isikutel on õigus vaidlustada kohtus liikmesriigi iga niisuguse otsuse või muu akti õiguspärasus, millega kohaldatakse nende suhtes mõnda liidu akti (27. veebruari 2018. aasta kohtuotsus Associação Sindical dos Juízes Portugueses, C-64/16, EU:C:2018:117, punkt 31 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 50 Liikmesriikide kohtute ja Euroopa Kohtu ülesanne on ELL artiklis 2 sätestatud õigusriigi väärtust täpsustava ELL artikli 19 kohaselt tagada liidu õiguse täielik kohaldamine kõikides liikmesriikides ning nende õiguste kohtulik kaitse, mis on liidu õigusega isikutele antud (vt selle kohta 27. veebruari 2018. aasta kohtuotsus Associação Sindical dos Juízes Portugueses, C-64/16, EU:C:2018:117, punkt 32 ja seal viidatud kohtupraktika, ning 6. märtsi 2018. aasta kohtuotsus Achmea, C-284/16, EU:C:2018:158, punkt 36 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 51 See, et eksisteerib tõhus kohtulik kontroll, millega tagatakse liidu õiguse järgimine, on juba iseenesest üks õigusriigi tunnus (27. veebruari 2018. aasta kohtuotsus Associação Sindical dos Juízes Portugueses, C-64/16, EU:C:2018:117, punkt 36 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 52 Sellest tuleneb, et iga liikmesriik on kohustatud tagama, et organid, mis on liidu õiguse tähenduses määratletavad „kohtuna“ ja mis kuuluvad tema kaebeõiguse süsteemi liidu õigusega hõlmatud valdkondades, vastaksid tõhusa kohtuliku kaitse nõuetele (27. veebruari 2018. aasta kohtuotsus Associação Sindical dos Juízes Portugueses, C-64/16, EU:C:2018:117, punkt 37).
- 53 Selle kaitse tagamiseks on aga esmatähtis säilitada nende organite sõltumatus, mida kinnitab ka harta artikli 47 teine lõik, mille kohaselt on asja arutamine „sõltumatus“ kohtus üks nõuetest, mis on seotud põhiõigusega tõhusale õiguskaitsevahendile (27. veebruari 2018. aasta kohtuotsus Associação Sindical dos Juízes Portugueses, C-64/16, EU:C:2018:117, punkt 41).
- 54 Liikmesriikide kohtute sõltumatus on eriti oluline ETL artiklis 267 ette nähtud eelotsusetaotluste mehhanismi raames toimuva õiguslase koostöö süsteemi nõuetekohase toimimise seisukohast, sest vastavalt Euroopa Kohtu väljakujunenud praktikale saab selle mehhanismi käivitada ainult organ, kellel

tuleb kohaldada liidu õigust ja kes vastab muu hulgas sellele sõltumatuse kriteeriumile (27. veebruari 2018. aasta kohtuotsus Associação Sindical dos Juízes Portugueses, C-64/16, EU:C:2018:117, punkt 43).

- 55 Kuivõrd raamotsuse 2002/584 eesmärk – nagu on märgitud käesoleva kohtuotsuse punktis 40 – on „õigusasutuste“ vahel otsese üleandmise lihtsustatud süsteemi sisseviimine, et tagada kriminaal-asjades tehtud otsuste vaba liikumine vabadusel, turvalisusel ning õigusel rajaneval alal, on nende asutuste sõltumatuse kaitsmine esmatähtis ka Euroopa vahistamismääruse mehhanismi raames.
- 56 Nimelt tugineb raamotsus 2002/584 põhimõttele, et Euroopa vahistamismäärusega seotud otsused tehakse kõigi kohtuotsustele omaste tagatistega, eelkõige nendega, mis tulenevad põhiõigustest ja õiguse üldpõhimõtetest, millele on viidatud raamotsuse artikli 1 lõikes 3. See ei eelda mitte ainult seda, et Euroopa vahistamismääruse täitmist puudutava otsuse, vaid ka sellise vahistamismääruse tegemist puudutava otsuse teeb õigusasutus, mis vastab tõhusa kohtuliku kaitse nõuetele, mille hulka kuulub ka sõltumatuse tagamine, nii et kogu raamotsusega 2002/584 ette nähtud liikmesriikidevaheline üleandmismenetlus toimub kohtuliku kontrolli all (vt selle kohta 10. novembri 2016. aasta kohtuotsus Kovalkovas, C-477/16 PPU, EU:C:2016:861, punkt 37 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 57 Lisaks tuleb märkida, et kriminaalmenetluse raames kohtu alla andmise või vabadusekaotusliku karistuse või vabadust piirava julgeolekumeetme täitmise või ka sisulise kriminaalmenetluse raames, mis ei kuulu raamotsuse 2002/584 ja liidu õiguse kohaldamisalasse, säilib liikmesriikidel kohustus kaitsta EIÕKs või riigisiseses õiguses ette nähtud põhiõigusi, sealhulgas õigust õiglasele kohtumenetlusele ja sellest tulenevaid tagatiseid (vt selle kohta 30. mai 2013. aasta kohtuotsus F, C-168/13 PPU, EU:C:2013:358, punkt 48).
- 58 Liikmesriikidevaheline suur usaldus, millel põhineb Euroopa vahistamismääruse toimimine, rajaneb seega eeldusel, et teiste liikmesriikide kriminaalkohtud, kes pärast Euroopa vahistamismääruse täitmist peavad läbi viima kriminaalmenetluse kohtu alla andmiseks või vabaduskaotusliku karistuse või vabadust piirava julgeolekumeetme täitmiseks ning sisulise kriminaalmenetluse, vastavad tõhusa kohtuliku kaitse nõuetele, mille hulka kuuluvad ka nende kohtute sõltumatus ja erapooletus.
- 59 Seetõttu tuleb asuda seisukohale, et vahistamismäärust täitev õigusasutus võib tegeliku ohu tõttu, et isiku puhul, kelle suhtes on tehtud Euroopa vahistamismäärus, rikutakse vahistamismääruse teinud õigusasutusele üleandmise korral tema põhiõigust pöörduda sõltumatusse kohtusse ning sellest tulenevalt harta artikli 47 teises lõigus tagatud õiguse õiglasele kohtulikule arutamisele olemust, jätta Euroopa vahistamismääruse raamotsuse 2002/584 artikli 1 lõike 3 alusel erandkorras täitmata.
- 60 Seega juhul, kui – nagu põhikohtuasjas – isik, kelle suhtes on tehtud Euroopa vahistamismäärus, viitab vahistamismääruse teinud õigusasutusele üleandmisele vastuseisu avaldamiseks süsteemsete või vähemalt üldiste puuduste esinemisele, mis tema hinnangul võivad mõjutada kohtuvõimu sõltumatust vahistamismääruse teinud liikmesriigis ja kahjustada seeläbi tema õiguse õiglasele kohtulikule arutamisele olemust, on vahistamismäärust täitev õigusasutus, kui ta otsustab, kas anda puudutatud isik selle liikmesriigi asutustele üle, kohustatud hindama selle isiku kõnealuse põhiõiguse rikkumise tegeliku ohu esinemist (vt analoogia alusel 5. aprilli 2016. aasta kohtuotsus Aranyosi ja Căldăraru, C-404/15 ja C-659/15 PPU, EU:C:2016:198, punkt 88).
- 61 Selleks peab vahistamismäärust täitev õigusasutus esimeses etapis, tuginedes objektiivsetele, usaldusväärsetele, täpsetele ja nõuetekohaselt ajakohastatud andmetele kohtusüsteemi toimimise kohta vahistamismääruse teinud liikmesriigis (vt selle kohta 5. aprilli 2016. aasta kohtuotsus Aranyosi ja Căldăraru, C-404/15 ja C-659/15 PPU, EU:C:2016:198, punkt 89), hindama, kas esineb õiguse õiglasele kohtulikule arutamisele rikkumise tegelik oht, mis on seotud kõnealuse liikmesriigi kohtute

sõltumatuse puudumisega, mis on tingitud süsteemsetest ja üldistest puudustest selles riigis. Selle hinnangu andmisel on eriti asjakohased andmed, mis on toodud ELL artikli 7 lõike 1 kohases põhjendatud ettepanekus, mille komisjon on hiljuti nõukogule esitanud.

- 62 Selline hinnang tuleb anda harta artikli 47 teises lõigus tagatud põhiõiguse kaitse standardist lähtudes (vt analoogia alusel 5. aprilli 2016. aasta kohtuotsus Aranyosi ja Căldăraru, C-404/15 ja C-659/15 PPU, EU:C:2016:198, punkt 88 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 63 Mis puudutab kohtute sõltumatuse nõuet, mis on osa selle õiguse olemusest, siis tuleb märkida, et see nõue on õigusemõistmisega lahutamatult seotud ja sellel on kaks aspekti. Esimene, väline aspekt eeldab, et asjasse puutuv organ täidab oma üleandeid täiesti iseseisvalt, olemata kellegagi hierarhilises või alluvussuhtes ja saamata kelleltki korraldusi või juhiseid, ning et ta on seega kaitstud väljastpoolt tuleva sekkumise või surve eest, mis võib kahjustada selle organi liikmete otsustusvabadust ja mõjutada nende otsuseid (vt selle kohta 27. veebruari 2018. aasta kohtuotsus Associação Sindical dos Juízes Portugueses, C-64/16, EU:C:2018:117, punkt 44 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 64 See hädavajalik vabadus taolistest välistest teguritest eeldab teatud tagatise – nagu ametist tagandamise keeld –, mis kaitsevad neid isikuid, kes peavad vaidlusi lahendama (19. septembri 2006. aasta kohtuotsus Wilson, C-506/04, EU:C:2006:587, punkt 51 ja seal viidatud kohtupraktika). Ka see, et nendele makstakse sellise suurusega palka, mis vastab nende täidetavate ülesannete olulisusele, on samuti kohtu sõltumatusega lahutamatult seotud tagatis (27. veebruari 2018. aasta kohtuotsus Associação Sindical dos Juízes Portugueses, C-64/16, EU:C:2018:117, punkt 45).
- 65 Teine, sisemine aspekt on seotud erapooletuse mõistega ja selle eesmärk on võrdse distantsi säilitamine menetlusosaliste ja nende vastavate huvide vahel menetluse eset arvestades. See aspekt eeldab, et tegutsetakse objektiivselt ning kohtuasja lahendi suhtes ei võeta arvesse muud huvi peale õigusnormide range kohaldamise (19. septembri 2006. aasta kohtuotsus Wilson, C-506/04, EU:C:2006:587, punkt 52 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 66 Need sõltumatuse ja erapooletuse tagatised eeldavad selliste normide olemasolu, mis puudutavad muu hulgas organi koosseisu, nimetamist, ametiaega ning ka liikmete hääletamisest hoidumise, taandamise ja tagasikutsumise aluseid ning mis lubavad ümber lükata isiku põhjendatud kahtlusi selles suhtes, kas nimetatud organ on väljaspool väliste tegurite haardeulatust, ja selles suhtes, kas nimetatud organ on vastanduvaid huviseid arvestades neutraalne. Et lugeda organi sõltumatuse tingimus täidetuks, on kohtupraktika kohaselt eelkõige nõutav, et selle organi liikmete tagasikutsumise juhud oleksid kindlaks määratud sõnaselgete õigusnormidega (9. oktoobri 2014. aasta kohtuotsus TDC, C-222/13, EU:C:2014:2265, punkt 32 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 67 Sõltumatuse nõue eeldab ka seda, et nendele isikutele kohaldatav distsiplinaarkord, kes peavad vaidlusi lahendama, pakub vajalikke tagatiseid, et vältida mis tahes ohtu, et seda korda kasutatakse kohtulahendite sisu poliitilise kontrolli süsteemina. Selles suhtes kujutavad normid, milles määratletakse eeskätt distsiplinaarrikkumiste koosseis ja konkreetselt määratlevad karistused ja mis näevad ette sõltumatu organi sekkumise vastavalt menetlusele, mis täielikult tagab harta artiklites 47 ja 48 sätestatud õigused, eelkõige kaitseõigused, ning mis näevad ette võimaluse vaidlustada kohtus distsiplinaarorganite otsused, endast kohtuvõimu sõltumatuse kaitse oluliste tagatiste kogumit.
- 68 Kui vahistamismäärust täitev õigusasutus tuvastab käesoleva kohtuotsuse punktides 62–67 viidatud nõudeid arvestades, et vahistamismääruse teinud liikmesriigis esineb tegelik oht, et selle liikmesriigi kohtuvõimu korralduses esinevate süsteemsete või üldiste puuduste tõttu, mis võib kahjustada selle riigi kohtute sõltumatust, rikutakse põhiõiguse õiglasele kohtulikule arutamisele olemust, peab see asutus teises etapis konkreetselt ja täpselt hindama, kas on piisavalt alust arvata, et juhtumi asjaolusid arvestades on tagaotsitava jaoks vahistamismääruse teinud liikmesriigile üleandmise korral selline oht olemas (vt analoogia alusel harta artikli 4 kontekstis 5. aprilli 2016. aasta kohtuotsus Aranyosi ja Căldăraru, C-404/15 ja C-659/15 PPU, EU:C:2016:198, punktid 92 ja 94).

- 69 See konkreetne hindamine on vajalik ka siis, kui – nagu käesolevas asjas – esiteks on vahistamismääruse teinud liikmesriigi kohta tehtud ELL artikli 7 lõike 1 kohane komisjoni põhjendatud ettepanek nõukogule järeldada ilmset ohtu, et liikmesriik rikub oluliselt ELL artiklis 2 osutatud väärtusi, nagu õigusriigi väärtused, muu hulgas liikmesriigi kohtute sõltumatuse kahjustamise tõttu, ning teiseks on vahistamismäärust täitva õigusasutuse hinnangul tal eelkõige sellise ettepaneku põhjal teavet, mis viitab nende väärtuste seisukohast süsteemsetele puudustele selle liikmesriigi kohtuvõimus.
- 70 Nimelt nähtub raamotsuse 2002/584 põhjendusest 10, et Euroopa vahistamismääruse mehhanismi kohaldamise võib peatada ainult siis, kui üks liikmesriik on raskelt ja jätkuvalt rikkunud ELL artiklis 2 sätestatud põhimõtteid ja kui rikkumise on ELL artikli 7 lõike 2 alusel kindlaks teinud Euroopa Ülemkogu ja sellel on artikli 7 lõikes 3 sätestatud tagajärjed.
- 71 Seega ilmneb selle põhjenduse sõnastusest, et Euroopa Ülemkogu peab selleks, et peatada liikmesriigi suhtes Euroopa vahistamismääruse mehhanismi kohaldamine, kindlaks tegema, et vahistamismääruse teinud liikmesriigis rikutakse ELL artiklis 2 sätestatud põhimõtteid, mille hulka kuulub õigusriigi põhimõte.
- 72 Järelikult on ainult juhul, kui Euroopa Ülemkogu on teinud otsuse, milles on ELL artikli 7 lõike 2 tingimustel kindlaks tehtud, et vahistamismääruse teinud liikmesriigis rikutakse oluliselt ja jätkuvalt selliseid ELL artiklis 2 osutatud põhimõtteid nagu õigusriigile omased põhimõtted ja mille tõttu on nõukogu selle liikmesriigi suhtes peatanud raamotsuse 2002/584 kohaldamise, vahistamismäärust täitev õigusasutus kohustatud automaatselt keelduma selle liikmesriigi tehtud Euroopa vahistamismääruse täitmisest, ilma et ta peaks konkreetselt hindamagi, kas esineb tegelik oht, et kahjustatakse puudutatud isiku põhiõiguse õiglasele kohtulikule arutamisele olemust.
- 73 Seega seni, kuni Euroopa Ülemkogu ei ole sellist otsust teinud, saab vahistamismäärust täitev õigusasutus raamotsuse 2002/584 artikli 1 lõike 3 alusel jätta sellise liikmesriigi tehtud Euroopa vahistamismääruse täitmata, kelle kohta on esitatud põhjendatud ettepanek ELL artikli 7 lõike 1 tähenduses, vaid erandjuhtudel, kui see asutus teeb juhtumi konkreetse ja täpse hindamise tulemusel kindlaks, et on piisavalt alust arvata, et vahistamismääruse teinud õigusasutusele üleandmise korral esineb isiku puhul, kelle suhtes on see Euroopa vahistamismäärus tehtud, tegelik oht, et rikutakse tema põhiõigust pöörduda sõltumatusse kohtusse ning sellest tulenevalt tema põhiõiguse õiglasele kohtulikule arutamisele olemust.
- 74 Sellise hindamise raames peab vahistamismäärust täitev õigusasutus muu hulgas analüüsima, mil määral võivad vahistamismääruse teinud liikmesriigi kohtute sõltumatusega seotud süsteemsed ja üldised puudused, millele viitavad tema käsutuses olevad andmed, mõjutada selle riigi neid kohtuid, kes on pädevad läbi viima menetlusi, mis hakkavad tagaotsitava suhtes toimuma.
- 75 Kui sellest analüüsist nähtub, et puudused võivad neid kohtuid mõjutada, siis peab vahistamismäärust täitev õigusasutus puudutatud isiku väljendatud konkreetset muret ja tema esitatud teavet arvestades ka hindama, kas on piisavalt alust arvata, et selle isiku puhul esineb tegelik oht, et rikutakse tema põhiõigust pöörduda sõltumatusse kohtusse ja sellest tulenevalt tema põhiõiguse õiguslikule kohtulikule arutamisele olemust, arvestades tema isiklikku olukorda ning selle süüteo laadi, millega seoses ta kohtu alla antakse, ja Euroopa vahistamismääruse aluseks olevat faktilist tausta.
- 76 Lisaks peab vahistamismäärust täitev õigusasutus raamotsuse 2002/584 artikli 15 lõike 2 alusel vahistamismääruse teinud õigusasutuselt küsima mis tahes lisateavet, mida ta selle ohu esinemise hindamiseks vajalikuks peab.

- 77 Vahistamismäärust täitva õigusasutuse ja vahistamismääruse teinud õigusasutuse vahelise dialoogi raames võib viimane vajaduse korral esitada vahistamismäärust täitvale õigusasutusele kõik objektiivsed andmed, mis puudutavad vahistamismääruse teinud liikmesriigis kohtute sõltumatuse tagatise kaitsmise tingimuste võimalikke muudatusi ja mis võivad puudutatud isiku puhul selle ohu esinemise välistada.
- 78 Juhul kui andmed, mille vahistamismääruse teinud õigusasutus on vahistamismäärust täitvale õigusasutusele edastanud, paludes selleks vastavalt raamotsuse 2002/584 artiklile 7 vajaduse korral abi vahistamismääruse teinud liikmesriigi keskasutuselt või ühelt keskasutustest (vt selle kohta 5. aprilli 2016. aasta kohtuotsus Aranyosi ja Căldăraru, C-404/15 ja C-659/15 PPU, EU:C:2016:198, punkt 97), ei võimalda vahistamismäärust täitval õigusasutusel välistada tegelikku ohtu, et selles liikmesriigis rikutakse puudutatud isiku põhiõigust pöörduda sõltumatusse kohtusse ja sellest tulenevalt tema põhiõiguse õiguslikule kohtulikule arutamisele olemust, peab vahistamismäärust täitev õigusasutus jätma selle isiku suhtes tehtud Euroopa vahistamismääruse täitmata.
- 79 Eeltoodud kaalutlusi arvestades tuleb esitatud küsimustele vastata, et raamotsuse 2002/584 artikli 1 lõiget 3 tuleb tõlgendada nii, et kui vahistamismäärust täitval õigusasutusel, kes peab tegema otsuse sellise isiku üleandmise kohta, kelle suhtes on tehtud Euroopa vahistamismäärus kriminaalmenetluse raames kohtu alla andmiseks, on sellist teavet nagu ELL artikli 7 lõike 1 kohases komisjoni põhjendatud ettepanekus sisalduv teave, mis viitab tegelikule ohule, et vahistamismääruse teinud liikmesriigi kohtuvõimu sõltumatusega seoses esinevate süsteemsete või üldiste puuduste tõttu rikutakse harta artikli 47 teises lõigus tagatud põhiõigust õiglasele kohtulikule arutamisele, siis peab see asutus konkreetselt ja täpselt kontrollima, kas isiku isiklikku olukorda ning selle süüteo laadi, millega seoses ta kohtu alla antakse, ja Euroopa vahistamismääruse aluseks olevat faktilist tausta arvestades ning võttes arvesse teavet, mille vahistamismääruse teinud liikmesriik on raamotsuse artikli 15 lõike 2 alusel esitanud, on piisavalt alust arvata, et viimati nimetatud riigile üleandmise korral esineb isiku puhul selline oht.

Kohtukulud

- 80 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse liikmesriigi kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (suurkoda) otsustab:

Nõukogu 13. juuni 2002. aasta raamotsuse 2002/584/JSK Euroopa vahistamismääruse ja liikmesriikidevahelise üleandmiskorra kohta (muudetud nõukogu 26. veebruari 2009. aasta raamotsusega 2009/299/JSK) artikli 1 lõiget 3 tuleb tõlgendada nii, et kui vahistamismäärust täitval õigusasutusel, kes peab tegema otsuse sellise isiku üleandmise kohta, kelle suhtes on tehtud Euroopa vahistamismäärus kriminaalmenetluse raames kohtu alla andmiseks, on sellist teavet nagu ELL artikli 7 lõike 1 kohases Euroopa Komisjoni põhjendatud ettepanekus sisalduv teave, mis viitab tegelikule ohule, et vahistamismääruse teinud liikmesriigi kohtuvõimu sõltumatusega seoses esinevate süsteemsete või üldiste puuduste tõttu rikutakse Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikli 47 teises lõigus tagatud põhiõigust õiglasele kohtulikule arutamisele, siis peab see asutus konkreetselt ja täpselt kontrollima, kas isiku isiklikku olukorda ning selle süüteo laadi, millega seoses ta kohtu alla antakse, ja Euroopa vahistamismääruse aluseks olevat faktilist tausta arvestades ning võttes arvesse teavet, mille vahistamismääruse teinud liikmesriik on muudetud raamotsuse 2002/584 artikli 15 lõike 2 alusel esitanud, on piisavalt alust arvata, et viimati nimetatud riigile üleandmise korral esineb isiku puhul selline oht.

Allkirjad